

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. I. De Chrysopojea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

turæ thesauri, quos Auctor ubique profundit Deus, ut omnes assurgant in ejus laudem & amorem. Qui propius examinant hunc lapidem nobis non visum, rationes hujus effectus dabunt speciales; præter generales hæcenus expositas hæc nihil addimus.

CAPUT IV. De Effectibus artis.

Arti materiam & vires subministrat natura, & vicissim hæc ab arte in multis juvatur; artis enim opera fiunt per motum, & dispositionem materiæ: utrumque dat natura, & ars duntaxat ferè concurret directivè. Sic regulæ artis in intellectu artificis illum dirigunt ad faciendum, v.g. horologium; materiam autem & vires motrices, quibus illud efficitur, habet artifex à natura, quin & motus horologii habetur à ponderibus, aut à vi elastica naturali. Idem dicendum cum proportionem de aliis artibus tam factivis quàm activis. Vicissim tamen, etsi ars non possit immediatè opera naturæ producere per seipsam, potest nihilominus naturam juvare, atque directivè ac mediatè opera naturæ efficere, applicando activa passivis. Sic ars ostendit modum miscendi ac præparandi medicinam, quæ dein naturaliter sanitatem restituit, quæ mediatè arti adscribitur. Sic arte Botanica citius produci possunt fructus & flores, diversi etiam coloris. Sic superius glaciem artificiosè confici posse diximus æstate media. Sic in fornacibus Ægyptiacis ex ovis excluduntur pulli &c. Ex quibus patet, artem, cujus opus non est merè intellectuale, uti est opus logicum, ad opera sua concurrere duntaxat directivè, non physicè: & ipse Artifex in suis operibus artis aliud physicè non efficit aut producit, quàm impetum, motum & ubi cationes diversas, ex quibus cum aliis à natura resultat opus artis.

§. I.

De Chrysopoeja.

Inter varia opera, quæ ars potest efficere, adhibendo etiam, quantum potest, vires naturæ, controversantur inter se potissimum Physici, an ars conficiendi verum aurum extra cavernas terræ & propriam matricem sit possibile? Resp. esse saltem moraliter impossibile: quia illud est moraliter impossibile, quod ab innumeris infano, longissimo & accuratissimo studio tentatum nunquam vel rarissimè speratum habuit effectum; talis est Chrysopoeja, uti patet 1. ab experientia, quæ plurimi hac in arte irritò conatu plus auri diffilarunt, quàm constarunt. 2. Testimonio Chymicorum Paracelsi, Arnoldi, & aliorum, quos refert Kircherus in Mundo subterraneo. 3. Auctoritate Joan. XXII. in Extrav. quæ incipit: *Spondent, quas non exhibent, divitias pauperes Alchymistæ.* ubi usum auri per artem hanc confecti prohibet. 4. Quia hac in arte præcipui artifices nec in modo loquendi, nec in modo operandi, nec in materia unquam conveniunt, improbante uno, quod approbat alter: ergo signum est, hanc artem esse saltem summè difficilem. Volunt quidem Alchymistæ aliqui, aurum fieri per lapidem Philosophicum, qui virtutem habeat metalla in aurum transmutandi;

fed in ipsa compositione lapidis Philosophici dissident plurimum, nec constat talem lapidem feliciter produisse.

An autem Chrysopoeja etiam physicè impossibilis sit, nec ausim affirmare, neque negare; deberet enim magis innotescere auri natura, ejusque conficiendi modus, ut aliquid hac in re statui posset. Interim Auctores magna contentione in partes oppositas distrahuntur: qui possibilitatem affirmant, has habent rationes. 1. Aurum jam arte productum est: ergo est possibile. Antec. uti habet Delrio credi debet viris fide dignis, qui hoc testantur. Sic referunt Arnoldum Villanovanum aureas virgulas arte chymica produxisse, quas omnium examini subjecit in aula summi Pontificis. Item in arce Londinensi ostenditur numus aureus, quem jussu Regis confecit Raymundus Lullus. Antonius Tarvisinus coram Gritto Venetorum Duce mutavit argentum vivum in aurum. Similiter Florentiæ ostenditur clavus, media parte ferreus & mediâ aureus, quod fieri debuit per artem chymicam. 2. Possunt per artem chymicam alia metalla transmutari. v. g. ferrum in chalybem aut cuprum, æs in orichalcum, plumbum in stannum: ergo & in aurum. 3. Possunt per artem extra uterum maternum generari viventia: ergo etiam aurum extra terræ gremium. 4. Hoc non repugnat ex parte causæ efficientis, qui est calor; nec ex parte materiæ primæ, quæ est ad omnem formam indifferens; nec ex parte materiæ secundæ, quæ dicitur esse sal, sulphur, & argentum vivum, atque etiam antimonium; nec ex parte formæ, quæ conjungi potest cum materia, modò adsint dispositiones debitæ. 5. Id saltem sciunt Angeli, qui nobis hoc possunt manifestare: ergo Chrysopoeja est possibilis.

Partem negativam sequuntur alii, putantes æquè esse difficile, ut aurum extra terræ venas & viscera generetur, quàm ut generetur ex vino sanguis, aut ex pane caro extra corpus animalis, quod posterius videtur physicè impossibile. Id confirmant 1. quia ex tot viris, qui se huic negotio impenderunt, nullus est, qui, etsi de hac arte multa scripserint, illam attigerit aut evulgavit: signum igitur est, nunquam fuisse inventam, & probabiliter nec inveniri posse. Addunt alii, quod si hæc ars fuisset possibilis, saltem illam scivisset Salomon; non igitur aurum ex terris longinquis per triennalem navigationem quæsisset, aut saltem aliquam de ea fecisset mentionem, uti fecit de aliis. 2. quia causæ auri probabiliter ex providentia Dei non sunt in potestate hominis: ergo &c.

Ad rationes in contrarium, dicunt ad 1. plures viros paræ auctoritatis testari, plerosque Alchymistas fuisse hætenus deceptos aut deceptores; quod de pluribus est certum, quorum merces tandem fuit patibulum. Deinde aurum illud confectum, quod S. Thomas vocat sophisticum, defecit plerumque in quinque qualitibus à vero. 1. in virtute medica. 2. in pondere. 3. non est ita ductile in laminas & fila. 4. colorem facile amittit. 5. vim ignis & quorundam liquorum non ita sustinet, saltem si sæpius per ista probaretur; unde ejusdem usus fuit à Joanne XXI prohibitus. Quod si aliquando verum aurum per artem prodiret, cum illud fuerit in modica quantitate, censendum est jam latuisse in materia, quam adhibent, & tantum fuisse separatum, quod utique per artem est possibile: nam Kircherus teste hac ætate deprehensum est, vix esse metallum aut minerale, cui non aliquid auri vel argenti admixtum sit, quod etiam affirmat de aliis, & patet in variis arenulis.

Ad 2. om. ant. negant consequ. quæ non valet, sicut nec valet ista: ars potest variis modis destruere reliqua metalla: ergo & aurum, quod tamen teste Boylio à multis frustra tentatum est. Deinde dicunt, mutationem ferri in chaly-

chalybem aut cuprum esse tantum accidentalem, orichalcum verò à miscello metallorum genere non differre, nec esse majorem plumbi & stanni varietatem quam accidentalem; quatenus stannum magis defæcatum est, aut addito argento sublimatum; at aurum eam perfectionem habet, quæ in miscellis per artem adhibitis non continetur. Ad 3. negant ant. quia cum per calorem in fornace ex ovo excluditur pullus, jam vivit ovum, quod non est generatum extra, sed intra uterum maternum. Ad 4. retorquent argumentum in exemplis de carne & sanguine superius allatis. Deinde negant suppositum, quod sciatur, quænam sit causa, materia secunda, & dispositiones ad aurum requisitæ, quod patet ex ipsa Alchymistarum hac in parte discrepantia, adeoque non potest statui, an & quomodo aurum repugnet, vel non repugnet. Ad 5. dicunt, vel non esse probabilius, quod Angeli possint verum aurum conficere, vel quod saltem id non possint homines, quamvis modum ab Angelis intelligerent; quia nempe Angeli possunt plura penetrare, pervadere, movere & miscere, quæ non possunt homines. Hanc in rem legi potest D. Lemery, qui in suo cursu chymico materiam hanc pertractat Parte 1. cap. 1. ibique approbat hanc Alchymicæ definitionem: *Ars sine arte, cujus principium mentiri, medium laborare, & finis mendicare.*

Sed erit forsan, uti fuit nonnemo, qui diceret, Philosophum Academicum non posse judicium ferre de Philosophia Circumforaneorum, qui apud vulgus & auri sacram famem præ cæteris Philosophi nomen, & si superis placeat, etiam scientiam habent: horum enim alia sunt principia, alia materia, alius loquendi modus, quem non intelligunt Academici. Quisquis ita loquitur, palam ostendit se non esse Philosophum; quasi verò Circumforanei excoGITassent aliquid, quod universalibus Philosophiæ principiis non complecteretur! an pro auro aliam habent materiam, quam primam aut secundam? si primam, utique hæc homogenea est vel heterogenea, simplex aut composita in partibus suis minimis: si secundam, utique est ad corpus aliquod sensibile determinata: quam invenient aliam Circumforanei? Dein conficiendi modus est, vel per commixtionem, vel per separationem, vel per novam productionem: quis superest alius? Jam loquantur, si sint Philosophi, & experientur, utrum Academici non eos possint intra Philosophiæ suæ spheram compingere: quod si obmutescant, ut plerique solent, faciant artis suæ experimentum, & tunc non quidem scientiæ claros, sed saltem aurifices & artifices compellabimus, quanquam ego, qui impossibilitatem non asserui, utrumque titulum iis concedam lubentissimè, si tamen loquentes audiero, & videro facientes.

Judicium Academiae Regiæ.

Addo hic judicium Academiae Parisiensis Regiæ, ubi in confesso habito die 15. Apr. 1722. sequenti invectione in Alchymistas detonuerunt, quam in compendium sic latinè redigo: Fuere semper aliqui, qui perstreperent in excæcatis Alchymistas, quos cupiditas redigit ad incitas, nec unquam satis contra hanc insaniam declamare possumus; etsi enim spes non affulgeat eos curandi, quos morbus hic corripuit, aut auri cupidos dedocendi: utile tamen est eos, qui sanioris sunt mentis, instruere, & ab hac contagione tueri. Jam olim Kircherus & alii vanitatem & fraudes Paracelsi, Vanhelmontii, Lulli, Fludii, aliorumque Circulatorum demonstrarunt: interim repullulant quotidie, & quod pejus est, inveniunt fidem, nec impostor est, qui non habeat stolidum

lidum sui admiratorem. Quoties ejusmodi Circumforanei decipiuntur ipsi, aut imponunt aliis ! In fumum ferè abeunt omnia, aut si quid auri remaneat, illud prius vel præstigiatrix manu immittunt, vel in elixirio aut pulvere palliant, vel intra virgulam aut calicem fusorium recondunt, aut aliter immiscent, millèque modis spectantium oculos perstringunt, &c.

Tum Eminentiss. Card. Polignac, qui in eo confessu præsidebat, notam addidit censoriam, comparatione facta inter Chymiam & Astronomiam: utraque hæc ars aut scientia, ajebat ille, est utilissima; sed utraque etiam suas habet chymæras, sua præcipitia, suos scopulos, in quos impingunt frivoli: immoderatum futura sciendi desiderium facit, ut Astronomia degeneret in Astrologiam vanam; sicut immodica divitiarum cupido Chymiam detrudat ad insanos indagandi lapidis philosophici conatus. Hæc nempe est conditionis humanæ miseria, ut etiam tributum pendatur errori!

Hac occasione ostendit C. Geofroy Chymista celeberrimus, qua ratione fieri possit per ferruminationem sine metallorum transmutatione clavus media parte aureus, mediâ ferreus, qualem olim admirabatur Hetruria: item numismata media parte aurea, mediâ cuprea aut argentea, vel quorum facies diversorum sint metallorum. Addidit item alia tum ex se, tum ex D. Lemery magni itidem nominis Chymista, quibus confutantur Chymistarum abusus. Hæc illi.

§. II.

De Arte Magica.

ARs magica seu Magia vox est Persica, quam illi ferè accipiunt pro Sapiëntia, & perfectâ rerum naturalium cognitione; unde & Magi ab illis appellabantur, quos Græci vocant Philosophos. Magiam in genere dicit P. Mart. Delrio, quod sit ars seu facultas vi creata, & non supernaturali, quædam mira & insolita efficiens, quorum ratio sensum & communem hominum captum superat. Et hæc Magia triplex est, naturalis, artificialis, diabolica.

Magia naturalis nihil aliud est, quàm Philosophiæ naturalis summa & perfecta cognitio, quâ qui sunt instructi causarum naturalium vim & activitatem studiosius perspectas habentes, mira quædam naturæ effecta efficiunt. Tale est illud, quo initio convivii media hyeme semina lactucarum, spiritu vini prius imprægnata, dein jacta in terram præparatam, & temperato calore excitatam, sub finem epularum exhibent enatas lactucas, quibus vesci possunt convivæ. Similiter calefit aqua sine igne sensibili, si vas æneum rotundum unico apertum foramine impleatur ad æqualitatem viva calce & sulphure, ac foramine obturato in aquam demittatur. Tale etiam est atramentum magicum, & alia innumera, de quibus per totam Physicam.

Magia artificialis nihil aliud est, quàm peritia singularis mira quædam opera efficiendi, singulari potissimum dexteritate & humana industria: distinguitur à naturali; quia licet artifex in magia artificiali utatur naturæ viribus ad aliquid efficiendum, plus tamen ad illud confert ars & industria quàm natura, quod in magia naturali aliter evenit. Magia artificialis subdividitur in tres: alia dicitur Præstigiatrix, alia Divinatrix, alia Mathematica. Præstigiatrix seu Circulatoria est illa, quâ solent Circulatores ita spectantium aciem perstringere, ut illudant oculis & plebeis imponant, dum videntur incredibili dexteritate